

обладнання можна виробляти конкурентоспро- | можна продукцію.

Список використаної літератури:

1. Родіонов О.В. Формування фінансової безпеки підприємства: монографія / О.В. Родіонов, С.І. Співак, Н.В. Тертична, О.С. Бондаренко, Г.С. Поповиченко, І.М. Манько. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. – 248 с.
2. Кочетков О.В., Поповиченко Г.С. Матеріально-технічна база і проблеми фінансування аграрних підприємств // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету / За ред. М.І. Бахмата. – Кам'янець-Подільський: Буйницький О.А., 2009. – С. 313-316.
3. Гудімова Н.А. Створення інтернет-сторінки в оперативному управлінні збутом аграрного підприємства // Наукові праці Полтавського державного аграрної академії. Вип. 2 (5) – Т.1. – Полтава: ПДАА. – 2012 – с.131.
4. Поповиченко Г.С. Відтворення основних засобів аграрних підприємств // Розвиток аграрного виробництва в умовах світової фінансово-економічної кризи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (у заочній формі) / Редкол.: П.Т. Саблук та ін. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – С. 261-267.

В статье раскрыты модель управления формированием и эксплуатацией основных средств. Предложенная модель позволят предприятиям найти пути для улучшения материально-технической базы за счет правильного процесса воспроизводства основных средств и с помощью инвестиций как отечественных, так и иностранных.

Ключевые слова: основные средства; воспроизведения; инвестиции; модель.

In article raskryty model management Formation and operation of major funds. Predlozhennaya model permit the enterprise to find paths for uluchshenyaya the material-technical bazy at the expense of proper reproduction process of major funds and from investments pomoshchju How otechestvennyh so and Foreign.

Key words: Basic Funds; tap; investment; model.

Дата надходження до редакції: 08.04.2013 р.

Рецензент: д. е. н., професор Родіонов О.В.

УДК 65.011/3(075.8)

ОСОБЛИВОСТІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н. О. Бірченко, здобувач, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

В статті формалізовані особливості ризик-менеджменту сільськогосподарських підприємств різної галузевої спеціалізації.

Постановка проблеми. Суттєвим фактором, що впливає на ефективність використання ресурсів сільськогосподарських підприємств є фактор ризику. Оскільки ризик у виробничому процесі, незалежно від його конкретних форм, зрештою з'являється у вигляді можливого зменшення реальної віддачі від використаних ресурсів порівняно з очікуваною, то його врахування має важливе значення в системі управління сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення літературних джерел з даної проблеми показало, що економічна наука приділяла цій науковій проблемі велику увагу. Значний вклад внесли А.Сміт, Д.Кейнс, А. Маршалл, Ф. Найт, Г. Марковица, В. Шарп та інші [1-3]. Найґрунтовніші розробки з теорії ризику належать таким авторам, як О.Альгін, П.Грабовий, М.Рогов, В.Успенко, Б.Гардінер, І.Балабанов [7-13]. Практичні аспекти теорії ризику розгляда-

ються в роботах Т. Шарової, О.Ширимської, Г.Клейнера, В.Алєнічева, О.Ястремського та інших [4-6]. Суттєві пропозиції методичного та практичного характеру з проблем оцінки та нейтралізації ризиків для сільськогосподарських товаровиробників внесли такі відомі вчені дослідники як М. Дем'яненко, П. Лайко, С. Навроцький та деякі інші. [14] Проте в умовах трансформації економічних відносин багато аспектів цієї важливої проблеми вимагають подальших поглиблених досліджень з метою пошуку шляхів оптимального їх вирішення.

Цілі статті. Метою даної публікації є формалізація особливостей ризик-менеджменту сільськогосподарських підприємств різної галузевої спеціалізації.

Виклад основного матеріалу. Ризик-менеджмент, як і будь-який інший різновид менеджменту, містить стратегію й тактикові управління. Стратегія ризик-менеджменту

підприємства ґрунтується на прогнозуванні, стратегічному плануванні, виробленні обґрунтованої програми, що дозволяє не допускати або зменшувати несприятливий вплив на результати відтворення ризикових факторів. Завдання стратегії управління ризиками спрямовано один в один і використання коштів для досягнення поставленої мети. Тактику формують методи й прийманні рішень на шляху до поставленої мети в конкретних умовах. Тактика переслідує завдання управління на основі вибору найбільш оптимального розв'язку й найбільш прийнятних у даній господарській ситуації методів і приймань управління.

Слід зазначити важливість стратегічного управління, особливо в умовах становлення ринкових відносин. Згідно із трактуваннями І. Ансоффа, існують два типи його здійснення [15]:

1) механічний – характеризується реагуванням на проблему, орієнтацією на минулий досвід, розглядом єдиної альтернативи, допущенням мінімального ризику й ризику, відповідного до минулого досвіду;

2) стратегічний – припускає передбачення проблеми й активний пошук можливих розв'язків, орієнтацію на творчий підхід, розгляд ряду альтернатив і вибір кращої, допущення ризику пропорційно новизні розв'язку, балансування ризикованих варіантів, облік протиріч системи.

Існує безліч способів зниження ризику, які знаходять своє відбиття в економічній літературі: розподіл ризику між учасниками проекту, страхування ризику, резервування коштів на покриття непередбачених видатків, диверсифікованість проведення, лімітування витрат, одержання додаткової інформації, здійснення кваліфікованого прогнозу, самострахування, хеджування, маркетингові зусилля, закладання витрат на компенсацію ризиків у собівартість продукції й інші. Їхнє застосування є виправданим, оскільки вони переслідують ідентичні цілі – зниження негативного впливу ризикових випадків на хід виробничо-фінансової діяльності.

Усі фактори ризику по можливості впливу на них з боку економічного суб'єкта можна розділити на три групи: нерегульовані, слабо регульовані, умовно регульовані.

До нерегульованих слід відносити зовнішні фактори, що є відбиттям природного й соціально-економічного середовища функціонування підприємства (нормативно-правова база, погодні умови, соціально-політична ситуація, соціально-демографічна ситуація, рівень підприємницької активності, стан цільового ринку, купівельна спроможність національної валюти, рівень життя населення), до слабо регульованих – усі інші зовнішні фактори.

Внутрішнє середовище підприємства є більш керованим, втім повністю елемент невизначеності виключити не можна й тут, тому

внутрішні фактори ризику визначаються як умовно-регульовані.

Ризик є невід'ємним елементом будь-якого виробництва, у тому числі й сільськогосподарського. Одним із заходів, що сприяють адаптації сільськогосподарських підприємств до невизначеного господарського середовища, має стати формування адекватної політики регулювання цін і доходів.

Формування адаптивного до ризику режиму функціонування сільськогосподарських підприємств неможливе без врахування поведінкових, мотиваційних особливостей, характерних для економічних агентів, своєрідності національного економічного менталітету, його високої інерційності. Однак при всій інерційності соціально-економічної системи вона являє собою систему динамічну, здатну до трансформації й таку, що підлягає активному формуючому впливу. Одним зі способів управління ризиками в аграрній сфері є сільськогосподарське страхування. Через те, що ризик носить імовірний характер та полягає у виникненні відхилення від мети, заради якої ухвалювалося певне рішення, застосування страхування створює реальну можливість досягнення поставленої мети.

Відповідальність страхової організації по страхуванню ризиків полягає у відшкодуванні страхувальникові втрат, що виникли внаслідок несприятливої, непередбаченої зміни ринкового середовища й інших умов здійснення діяльності. Сільськогосподарське страхування виконує ряд важливих функцій, які становлять його категоріальну сутність. По-перше, воно виступає в якості процесу первинного розміщення ризику (ризикова функція). У рамках ризикової функції відбувається перерозподіл грошової форми вартості серед учасників страхування у зв'язку з наслідками випадкових страхових подій. Попереджувальна функція спрямована на фінансування за рахунок частини коштів страхового фонду заходів щодо зменшення страхового ризику.

У сільському господарстві страхування врожаю сільськогосподарських культур займає провідне місце в системі майнового страхування. Як говорилося вище, одним з ризиків в агропромисловому виробництві є різного роду втрати. При розробці напрямів розвитку агропромислового виробництва мобілізацію заходів щодо скорочення втрат продукції слід здійснювати виходячи із причин виникнення втрат. Причини втрат продукції, на усунення яких не потрібно додаткових фінансових витрат, носять, в основному, економічний характер і спрямовані на підвищення трудової активності персоналу, зміцнення виробничої дисципліни, застосування економічних санкцій і ін.

Причини втрат продукції, що вимагають фінансових вкладень для їхньої ліквідації, носять

здебільшого техніко-технологічний характер. До них ставляться недостатній рівень використання досягнень НТП в агропромисловому виробництві та наявність вузьких місць у технологічному ланцюзі «виробництво – транспортування – доробка – зберігання – переробка – реалізація» внаслідок прийняття до реалізації неоптимальних господарських рішень.

При розробці плану зниження ризику в рослинництві важливо враховувати кліматичні умови, оскільки вони мають істотне значення для тривалості весняно-польового періоду, догляду за посівами, заготовки кормів, збирання врожаю й підйому зябу. Скороченню витрат може сприяти графік використання машинно-тракторного парку підприємства, маршрути пересування сільгосптехніки з один поля на інше, порядок технічного обслуговування. Зерновим господарствам доцільно розробити план розподілу зерна по місцям доробки та зберігання, план вивозу зерна на хлібоприймальні пункти й засипання насінневих фондів. Різні сорти й культури відрізняються за реакцією на комплекс природних умов і можуть виступати перестраховувати втрачати однієї з культур. До таких культур можна віднести, наприклад, соняшник і кукурудзу, пше-

ницю і ячмінь тощо.

На відміну від рослинництва, тваринництво характеризується певною сталістю виконуваних робіт, меншою залежністю від погодних умов, територіальною компактністю, більш рівномірним одержанням продукції протягом року. Якщо розробка антиризикових заходів у рослинництві відповідає, в основному на запитання: які роботи виконувати, коли, хто їх буде виконувати й за допомогою яких технічних засобів, то у тваринництві вони зводяться до визначення строків одержання продукції, її обсягу і якості, рівня витрат та часу проведення зоотехнічних заходів.

Висновки. Незалежно від галузевої приналежності сільськогосподарського підприємства важливо проводити прогнозування фінансових результатів: виборг від реалізації продукції, очікуваний щорічний приріст виробництва у зв'язку з можливостями підприємства, оцінку щорічного росту цін на сільгосппродукцію. Крім того, в основу процедури прийняття й реалізації рішень, визначення критеріїв ефективності прийнятих рішень повинен бути покладений вибір інструмента оцінки ризику, що забезпечить більш гнучке управління.

Список використаної літератури:

1. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли. — М.: Прогресс, 2000р.-399с.
2. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. — М.: Прогресс, 2002р.-312с.
3. Всемирная история экономической мысли: в 6-ти тт. Т.4. Теории капитализма и социализма в межвоенный период. Гл. ред. Черковец В.Н. — М.: Мысль, 1999р.. —500с.
4. Клейнер Г. Риски промышленных предприятий (как их уменьшить и компенсировать) // Российский экономический журнал. — 2003р. — № 5—6. — С.85—92.
5. Методика разработки бизнес-плана. Состав инвестиционного проекта // Российский экономический журнал. — 2003р. — № 4. — С.53—63.
6. Ястремский А.И. Моделирование экономического риска. - К., 1992. — 127 с.
7. Альгин А.П. Риск и его роль в общественной жизни. — М.; Мысль, 1999. - 239 с.
8. Балабанов И.Т Риск-менеджмент. - М.: Финансы и статистика, 2000р. - 263 с.
9. Бланк И.А. Финансовый менеджмент.- Учебный курс.- К.,1999.- 527с.
10. Горенко В. Управление финансовыми рисками // Финансовые риски –2000-№1-С.65
11. Грабовой П.Г. Петрова С.Н. Риски в современном бизнесе.- М.:Аланс,1994.-189с.
12. Уткин З.А. Риск-менеджмент.- М.: ЭКМОС.-2002р. – 287 с.
13. Чернов В.А. Анализ коммерческого риска.- М.,1998. - 354с.
14. Фінанси в період реформування агропромислового виробництва/ Дем'яненко М.Я., Алексійчук В.М., Борщ А.Г. та ін.; За ред М.Я. Дем'яненка – К.: ІАЕ УААН, 2002 – 645 с.
15. Ансофф І. Стратегічне управління. – М.: Економіка, 1989.
16. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посібник. - 2-ге вид., доп. перероб. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 220 с.

В статье формализованы особенности риск-менеджмента сельскохозяйственных предприятий различной отраслевой специализации.

The article formalized features risk management of agricultural enterprises of various sectoral specialization

Дата надходження до редакції: 22.04.2013 р.
Рецензент: д.е.н., доцент Красноручий О.О.